'मेरो नेपाली किताब' कक्षा ४ र 'नेपाली साहित्य वाटिका' भाग ४ मा : समाविष्ट कथा विधाको तुलनात्मक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

अन्तर्गत एम.एड.नेपा.शि. ५९८ पाठ्याशको प्रयोजनको

लागि लागि तयार गरिएको हा ।

शोधकर्ता

देवकुमारी गिरी

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

२०६४।०६६

शोध निर्देशकको सिफारिस -पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत "मेरो नेपाली किताब कक्षा ४ र नेपाली साहित्य वाटिका भाग ४ मा समाविष्ट कथाहरूको तुलनात्मक अध्ययन" शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी देवकुमारी गिरीले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । कडा मिहिनेत र लगनशीलताका साथ तयार पारिएको यस शोधकार्य प्रति म पूर्णरूपमा सन्तुष्ट छु र मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६७/...../ ....

....

शोध निर्देशक
प्रेमप्रसाद भट्टराई
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
शिक्षाशास्त्र सङ्काय सुकुना
सुकुना बहुमुखी क्याम्पस
इन्द्रपुर - ४ मोरङ

शोधसार

शोधशीर्षक	: 'मेरो नेपाली किताब' कक्षा ४ र 'नेपाली साहित्य वाटिका' भाग ४ मा : समाविष्ट कथा विधाको तुलनात्मक अध्ययन
शोधार्थी	: देवकुमारी गिरी
शोध निर्देशक	: प्रेमप्रसाद भट्टराई
क्याम्पस	: सुकुना बहुमुखी क्याम्पस इन्द्रपुर २ , मोरङ
शैक्षिक वर्ष	: २०६४।०६६
पृष्ठ सङ्ख्या	: ५४
अध्याय	: ६

शोधप्रयोजन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तर्गत एम.एड.नेपा.शि. ५९८ पाठ्याशको प्रयोजनको लागि लागि तयार गरिएको हो ।

शोधको उद्देश्यहरू

क) कक्षा ४ को 'मेरो नेपाली किताब' र 'नेपाली साहित्य वाटिका' पाठ्यपुस्तकमा पाठ्यक्रमको उद्देश्य अनुरूप कथा विधा राखिएको छ छैन भनी विश्लेषण गर्नु ।

ख) दुवै पाठ्यपुस्तकमा समाविष्ट कथाहरूको उपयुक्तता पहिल्याउनु ।

ग) उक्त दुवै पाठ्यपुस्तकमा समाविष्ट कथाहरू कुन बढी उपयोगी र कुम कम उपयोगी छ भनी पत्ता लगाउनु ।

घ) उक्त पाठ्यपुस्तकका सबल र दुर्बल पक्षको अध्ययन गरी समस्या समाधानको लागि सुझाव दिनु ।

शोधको सीमा

प्रस्तुत शोधपत्र कक्षा ४ को 'मेरो नेपाली किताब' 'नेपाली साहित्य वाटिका' भाग ४ मा समाविष्ट कथाहरूको तुलनात्मक अध्ययन विश्लेषणमा सीमित छ । यी पाठ्यपुस्तकमा भएका कथाहरू उद्देश्य, भाषिक सीप,अभ्यास, शब्दभण्डार, संरचना आदिका दृष्टिले उपयोगी छ वा छैन भनी अध्ययन विश्लेषणमा सीमित छ ।

शोधविधि

प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्नका लागि पुस्तकालयीय स्रोतबाट सामग्री सङ्कलन गरिएको छ । यसका साथै प्राथमिक र द्वितीय स्रोतलाई आवश्यक पर्ने सामग्री सङ्कलन गरिएको छ ।

शोध निष्कर्ष

उक्त शोधका प्रमुख निष्कर्षलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गर्न सकिन्छ ।

- मेरो नेपाली किताबमा भन्दा नेपाली साहित्य वाटिकामा बढी कठिन शब्दार्थ प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- मेरो नेपाली किताबमा सिर्जनात्मक अभ्यासमा जोड दिइएको र नेपाली साहित्य वाटिकामा प्रयोगात्मकतालाई महत्त्व दिइएको देखिन्छ ।
- भाषिक सीपसँग सम्बन्धित अभ्यासहरू मेरो नेपाली किताबमा भन्दा नेपाली साहित्य वाटिकामा अपेक्षाकृत कम देखिन्छ ।
- अभ्यासको विविधतालाई हेर्दा मेरो नेपाली किताबमा समावेश कथाका अभ्यासहरू प्रयोगमूलक र स्तरीय रहेको छन् ।

विषयसूची

अध्याय-एक

क्र.सं.		पृष्ठ नं.
१.	**परिचय**	
१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधपत्रको प्रयोजन	१
१.३	शोध परिचय	१
१.४	समस्याको कथन	२
१.५	अध्ययनका उद्देश्यहरू	२
१.६	पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७	अध्ययनको औचित्य /महत्त्व	५
१.८	अध्ययनको सीमाङ्कन	५
१.९	अध्ययन विधि	६
१.१०	शोधको रूपरेखा	६

अध्याय-दुई

२.	**कथाको सैद्धान्तिक अवधारणा**	
२.१	कथाको पृष्ठभूमी	७
	क) परिचय	७
	ख) परिभाषा	७
२.२	कथाका तत्त्वहरू	९
	क) कथावस्तु / कथानक	९
	ख) चरित्रचित्रण	१०
	ग) संवाद वा कथोपककथन	११
	घ) उद्देश्य	११
	ङ) भाषाशैली	१२
	च) परिवेश / वातावरण	१३
	छ) दृष्टिबिन्दु	१४
२.३	कथाको अन्यविधासँगको सम्बन्ध	१५
	क) कथा र उपन्यास	१५
	ख) कथा र नाटक	१६
	ग) कथा र एकाङ्की	१६
	घ) कथा र निबन्ध	१६
	ङ) कथा र जीवनी	१७
२.४	कथाका प्रकार	
	क) रुचिक्षेत्रको आधारमा	१७
	ख) रीतिक्षेत्रको आधारमा	१९
२.४.१	उद्देश्य,विषय र शैली	२०
	क) उद्देश्यका आधारमा कथा	२०

	ख) विषयको आधारमा कथा	२१
	ग) शैलीको आधारमा कथा	२२
२.५	भाषा शिक्षणमा कथा शिक्षणको प्रयोजन	२२
२.६	कक्षा ४ मा कथा शिक्षणका प्रयोजनपरक उद्देश्य	२३
	अध्याय-तीन	
३.	**तुलनात्मक विश्लेषण खण्ड**	
३.१	विषयवस्तुका आधारमा कथाको तुलना	२६
	क) लोककथा	२७
	ख) पौराणिक कथा	२७
	ग) ऐतिहासिक कथा	२७
	घ) आधुनिक कथा	२८
	ङ) नैतिक कथा	२८
३.२	अनुच्छेद र शब्द सङ्ख्याका आधारमा कथाको तुलना	२९
	अध्याय-चार	
४.	**सीपगत दृष्टिले कथाको तुलना**	
	क) सुनाइ	३१
	ख) बोलाइ	३२
	ग) पढाइ	३३
	घ) लेखाइ	३५
	अध्याय-पाँच	
५.	**नमुना अभ्यासको तुलना**	
५.१	अभ्यासगत विविधताको तुलना	३७
५.२	सीपगत दृष्टि अभ्यासको तुलना	३८
५.३	सिर्जनात्मक अभ्यासको तुलना	४०
५.४	उद्देश्य अनुरूपताको आधारमा तुलना	४०
५.५	पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा तुलना	४२
५.५.१	परिचय र परिभाषा	४२
५.६	छनौट र स्तरणको आधारमा कथाहरूको तुलना	४४
५.६.१	पाठ्यक्रमको क्षेत्र र क्रमका दृष्टिले सम्बद्ध कथाहरूको तुलना	४५
	अध्याय-छ	
६.	**निष्कर्ष र सुझावहरू**	
६.१	निष्कर्ष	४६
६.२	सुझावहरू	४८
६.३	भावी अध्ययनका लागि सम्भावित शीर्षकहरू	५०
६.४	सन्दर्भसूची	५१

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

क्र.सं.	सङ्क्षिप्तरूप	पूर्णरूप
१	ई. सं	ईस्वी सम्वत
२.	न.	नम्बर
३.	ज.शि.सा.के.लि.	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेड
४	डा.	डाक्टर
५	ने.भा.शि.वि	नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
६	नेपा.शि.	नेपाली शिक्षा
७.	ने.रा.प्र.प्र.	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
८	पा.वि के.	पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
९	प्रा.	प्रध्यापक
१०.	प्रा.वि	प्राथमिक विद्यालय
११	पृ.	पृष्ठ
१२	शो. प.	शोध पत्र
१३.	त्रि. वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
१४	वि.स.	विक्रम संवत्
१५	क्र .स.	क्रम सङ्ख्या
१६	स	सम्पादक